

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY GMINY KALINOWO

z dnia 2024 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2029

Na podstawie art. 18 ust 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r poz.40 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2021, poz. 1249 z późn. zm.) **Rada Gminy Kalinowo uchwala, co następuje:**

§ 1. Uchwala się **Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2029**, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XXVI.180.21 Rady Gminy Kalinowo z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 – 2026.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kalinowo.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Mieczysław Głębocki

Załącznik do uchwały Nr LII.346.24
Rady Gminy Kalinowo
z dnia 27 marca 2024 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2024-2029**

SPIS TREŚCI

I.	Podstawa prawna	3
II.	Wstęp	3
III.	Charakterystyka przemocy domowej i jej definicje	4
IV.	Charakterystyka Gminy	5
V.	Instytucje działające na terenie Gminy Kalinowo	6
VI.	Dane dotyczące problemu przemocy domowej na terenie Gminy	7
VII.	Wnioski	12
VIII.	Cele i zadania programu	13
IX.	Zakładane efekty realizacji programu	19
X.	Realizatorzy programu	19
XI.	Finansowanie programu	20
XII.	Monitoring	20
XIII.	Podsumowanie	

I. Podstawa prawna

Przeciwdziałanie przemocy domowej jest zadaniem gminy określonym między innymi w ustawie o pomocy społecznej, gdzie jednym z powodów udzielania pomocy osobom i rodzinom jest przemoc domowa. Wpisuje się także w zadania przeciwdziałania alkoholizmowi zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Natomiast opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej jest zadaniem własnym gminy wynikającym z ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Zgodnie z art. 6 ust. 2, pkt.1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Akty prawne :

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023, poz. 40 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2023, poz. 2809 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 17 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023, poz. 1610 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 1249 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023, poz. 901z późn. zm),
7. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023r., poz. 2151 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023, poz. 1939 z późn. zm.)

II. Wstęp

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowania postaw i zachowań aspołecznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym przemocą domową. Każdy intuicyjnie rozumie, czym jest przemoc w rodzinie. Istnieje ustawowa definicja tego zjawiska. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej charakteryzuje przedmiot swoich regulacji i odniesień.

W mediach każdego dnia znaleźć można doniesienia o krzywdach wyrządzonych ludziom przez inne jednostki, o maltretowaniu słabszych, o znęcaniu się nad najbliższymi. Człowiek poprzez wykorzystanie przewagi, władzy, siły sprawia cierpienia innym lub demonstruje własną bezsilność i potrzebę czyjejs uwagi, sprawia ból, poniża, zmusza do uległości czy szukania pomocy. Zjawisko przemocy to także towar sprzedawany w licznych programach telewizyjnych, atrakcja filmów czy gier komputerowych. Odbiorców tego typu asortymentu jest wielu wśród niemal wszystkich grupach wiekowych. Zatrważające jest to, że przemoc stała się pewnym rodzajem rozrywki czy nawet zabawy. I choć przemoc, agresja istniała jako forma zachowań społecznych od zarania dziejów we wszystkich kulturach i religiach, to obecnie zjawisko to ma swój rozkwit i wzrastające zainteresowanie. Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu i w domach. Przemoc doznawana w domu rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie

i szkodliwe. Daje o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Najbardziej jednak niepokojące jest to, że „... przemoc rodzi przemoc, tworząc swoistą spiralę przemocy, obejmującą coraz to nowe generacje pokoleń”.

W założeniach programu kluczowe jest zaangażowanie wszystkich instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w jego planowanie i wdrażanie. Wyraz tego zaangażowania stanowi Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2029. Okres jego obowiązywania obejmuje 5 lat od momentu przyjęcia do realizacji. Dokument ten składa się z dwóch zasadniczych części, tj. diagnostycznej i wdrożeniowej. Opracowanie dokumentu opierało się na analizie danych pochodzących ze sprawozdań i ogólnodostępnych baz oraz na wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy, w których wzięły udział 144 osoby na potrzeby deinstytucjonalizacji. Liczba osób, które wzięły udział w badaniu jest dość duża, biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców gminy – może to świadczyć o zainteresowaniu mieszkańców tematem usług społecznych, a w tym tematem przeciwdziałania przemocy domowej. Druga część dokumentu obejmuje cele, działania, źródła ich finansowania. Należy dodać, że niniejszy program to ramy, poprzez które definiujemy system przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na obszarze Gminy Kalinowo. Program nakreśla wizję pożądanego stanu i nadaje kierunek działaniom podmiotów zaangażowanych w opracowanie.

III. Charakterystyka przemocy domowej i jej rodzaje

Nowelizacja ustawy antyprzemocowej zmienia ustawową terminologię. Dotychczasowe pojęcia - „przemoc w rodzinie” zastąpiono terminem „przemoc domowa”, „ofiara” to „osoba doznająca przemocy domowej”, Ustawowej definicji doczekało się także pojęcie „osoby stosującej przemoc domową” wcześniej nazywaną „sprawcą”. Zmienił się (rozszerzył) również krąg osób objętych ochroną, niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania. Najważniejsza zmiana z punktu widzenia bezpieczeństwa małoletnich to uznanie małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej jako „osoby doznającej przemocy domowej”. Ponadto nowelizacja zmienia m.in. procedurę „Niebieskie Karty” i wprowadza programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową, a także programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową. Zjawisko przemocy domowej definiowane jest przez art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym i psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”. Przemoc domowa ma tragiczne konsekwencje nie tylko dla samej ofiary, ale także dla całego społeczeństwa. Jest bezsprzecznie zjawiskiem negatywnym i mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia. Odciska ona głębokie piętno na psychice ofiar, niszcząc ich osobowość. Jest przyczyną różnych zaburzeń psychicznych. Osoby będące ofiarami przemocy charakteryzują się nadmierną czujnością, zewsząd wyczekują sytuacji zagrożenia, są nadmiernie pobudzone, często dotykają je koszmary senne oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia mogą również „niszczyć” kontakty społeczne, przyjaźń, miłość oraz przywiązanie do rodziny.

Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy:

-Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.

-Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie groźb, itp.

-Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.

-Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: odbieranie zarobionych pieniędzy,

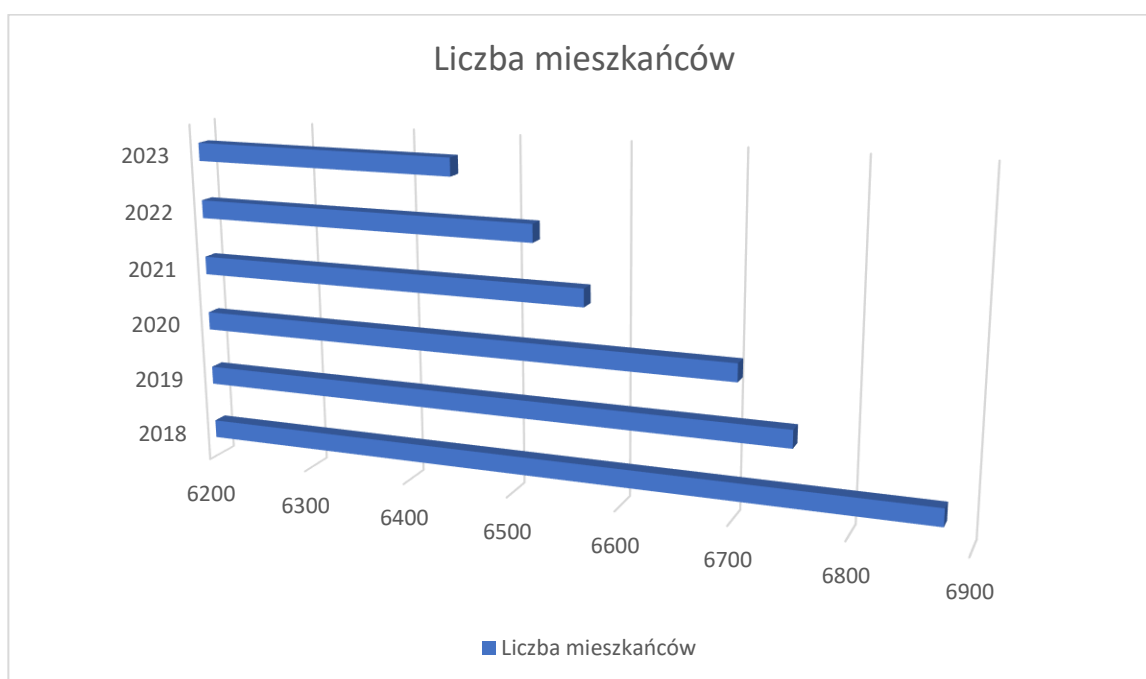
uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokojenie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

-Zaniedbanie – niezaspokojenie podstawowych potrzeb psychicznych i fizycznych dziecka: niewłaściwe odżywianie i ubieranie, niedostateczna ochrona zdrowia, brak właściwej edukacji, niezaspokajanie potrzeby miłości, przynależności i szacunku. Jako przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Nadal w wielu środowiskach to zjawisko znajduje odzwierciedlenie w obyczajach – społecznej akceptacji bicia, stosowania kar cielesnych, w przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie (rola „pana i władcy”).

- **Cyberprzemoc** - agresja elektroniczna, – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak sms, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w internecie, portale społecznościowe i inne.

IV. Charakterystyka gminy

Gmina Kalinowo jest to gmina wiejska położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie ełckim. Bezpośrednio sąsiaduje z gminami: Wieliczki, Raczki, Augustów, Bargłów Kościelny, Rajgród, Prostki, Ełk i Olecko. Siedzibę jej władz stanowi wieś Kalinowo. Gęstość zaludnienia w 2022 roku kształtowała się tu na poziomie 21,8 osób/km², czyli znacznie niższym niż w powiecie, gdzie wyniosła 79,6 osób/km² oraz prawie dwukrotnie mniejszym w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego (56,5 osób/km²). Pod względem administracyjnym gmina obejmuje 46 zamieszkałych miejscowości. Największą, pod względem liczby mieszkańców, jest Pisanica, która w grudniu 2023 roku zamieszkiwana była przez 978 osób. W dalszej kolejności należy wskazać Kalinowo (768 osób), Borzymy (454 osób), Milewo (302 osób), Piętki (267 osób), Wysokie (242 osób), Golubie (216 osoby) oraz Mazurowo (199 osób). W pozostałych miejscowościach liczba mieszkańców nie przekraczała 200 osób.

Wykres 1 : Liczba mieszkańców Gminy Kalinowo – ogółem w latach 2018- 2023

W świetle danych Rejestru Mieszkańców w końcu 2023 roku Gminę Kalinowo zamieszkiwało 6 447 osób, czyli o 430 osób (o 6,25%) mniej niż w 2018 roku i o 121 osób (o 1,84%) mniej niż w 2021 roku. Na spadek liczby ludności wpływa zarówno ujemne saldo migracji gminnych na pobyt stały, jak i ujemny przyrost naturalny. W latach 2018-2023 saldo migracji wykazywało raczej wartości ujemne, w przedziale od -64 do -18, co oznacza, że więcej osób wymeldowywało się z terenu gminy niż się w niej zameldowywało. W 2020 roku saldo przyjęło wartość dodatnią na poziomie 10 osób. Przyrost naturalny w całym okresie analizy wykazywał wartości ujemne, w przedziale od -66 do -5, co wskazuje na większą skalę zgonów niż urodzeń mieszkańców gminy.

W ostatnich latach w Gminie Kalinowo zwiększyła się liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej. W 2023 roku świadczenie z pomocy społecznej przyznano 415 osobom z 247 rodzin, w których funkcjonowało 738 osób. W porównaniu do 2020 roku liczba osób, które otrzymały świadczenia wzrosła o 27 (o 6,51%), liczba rodzin zwiększyła się o 10 (o 2,4%), natomiast liczba osób w rodzinach o 44 (o 5,96%).

Tabela 1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Kalinowo w latach 2020-2023

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	388	371	402	415
- świadczenia pieniężne	155	160	147	143
- świadczenia niepieniężne	235	213	260	275
Liczba rodzin	237	230	240	247
Liczba osób w rodzinach	694	631	696	738

V. Instytucje działające na terenie Gminy Kalinowo

Jednostką wykonującą zadania gminy w zakresie pomocy społecznej i wspierania rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kalinowie. Realizuje on ustawowe zadania w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, realizacji usług opiekuńczych, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zarządzeniem Nr 65 Wójta Gminy Kalinowo z dnia 11.09.2023 r. powołany został Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi 15 przedstawicieli instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy.

Prowadzeniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu należy również do zadań własnych gminy, na podstawie art.4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Realizacja powyższych zadań prowadzona jest w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. gminny program jest realizowany przez powołanego w tym celu pełnomocnika, który jednocześnie jest przewodniczącym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). W skład GKRPA wchodzi cztery osoby, w tym: pełnomocnik, przedstawiciel policji, przedstawiciel ośrodka pomocy społecznej i placówki oświatowej.

Zgodnie z art. 7 pkt 8 ustawy o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji. Zadania oświatowe wynikają ponadto z postanowień ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz z ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Realizując zadania ustawowe Gmina Kalinowo prowadzi 4 szkoły podstawowe są to:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Kalinowie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Pisanicy,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Jerzego Popiełuszki w Borzymach,
- Szkoła Podstawowa w Sypitkach.

Na terenie gminy działają także dwie placówki biblioteczne: Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) w Kalinowie oraz Filia w Pisanicy. Do zadań GBP należy przede wszystkim gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, informowanie czytelników o posiadanych zbiorach i zbiorach dostępnych w innych bibliotekach, organizowanie czytelnictwa i udostępnianie zbiorów ludziom chorym i osobom z niepełnosprawnościami, popularyzowanie książki i czytelnictwa oraz dorobku kulturalnego gminy, tworzenie i udostępnianie komputerowych baz danych własnego

księgozbioru, a także podejmowanie innych działań w zakresie upowszechniania kultury wynikających z potrzeb środowiska oraz promocja gminy. GBP w Kalinowie i Filia w Pisanicy prowadzą w szczególności zajęcia edukacyjne i artystyczne, mające na celu rozwój czytelniczy i kulturalny najmłodszych mieszkańców gminy.

Gminny Ośrodek Kultury (GOK) w Kalinowie prowadzi działalność kulturalną na terenie Gminy Kalinowo w dwóch ośrodkach tj. w Gminnym Ośrodku Kultury w Kalinowie i Filii Gminnego Ośrodka Kultury w Pisanicy. Do zadań ośrodka kultury należy przede wszystkim rozbudzanie, zaspokajanie i upowszechnianie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, a także kultywowanie tradycji, tworzenie warunków rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, koordynowanie działalności kulturalno-wychowawczej oraz organizowanie różnego rodzaju wydarzeń artystycznych i kulturalnych. Wśród stałych form pracy GOK należy wymienić m.in. zajęcia muzyczne, zajęcia kulinarne oraz sekcję brydżową. Ponadto organizowane są tu wydarzenia i imprezy okolicznościowe.

Na terenie Gminy Kalinowo funkcjonują również 2 ośrodki zdrowia, tj. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDYK w Kalinowie i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS w Pisanicy. Z ramienia Komendy Powiatowej Policji w Ełku – działa Rewir Dzielnicowych Punkt Przyjęć Interesanta w Kalinowie. Policjanci utrzymują bezpośredni kontakt ze społecznościami lokalnymi swoich rejonów, rozpoznają ich potrzeby i oczekiwania w zakresie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa, zarówno indywidualnego, jak i publicznego. Dzielnicowi diagnozują wspólnie z mieszkańcami lokalne problemy, ustalają ich przyczyny i pomagają w poszukiwaniu skutecznych sposobów ich rozwiązania.

VI. Dane dotyczące problemu przemocy domowej na terenie Gminy Kalinowo.

Zdiagnozowanie przemocy domowej – jako zjawiska- jest trudne, gdyż przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym trudno się rozmawia. Istniejące statystyki pozwalają oszacować przybliżone rozmiary tego zjawiska, gdyż nie wszystkie przypadki przemocy są ujawniane. Skala problemu przemocy w Gminie Kalinowo została określona na podstawie informacji uzyskiwanych z danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie. Przemoc domowa oraz uzależnienia stanowią poważne dysfunkcje społeczne, które wpływają na funkcjonowanie osób, rodzin i całych społeczności. Są one bardzo trudne do zdiagnozowania, ponieważ niejednokrotnie mają ukryty charakter. Osoby nimi dotknięte lub doświadczające ich w rodzinach mogą nie zdawać sobie sprawy z powagi problemu, traktować go jako wewnętrzną sprawę rodziny, bądź nie ujawniają swoich obaw ze względu na strach przed wstydem i ostracyzmem społecznym. To może tłumaczyć, dlaczego dysfunkcje te mogą nie występować w statystykach pomocy społecznej bądź występować w niewielkiej skali, podczas gdy w rzeczywistości stanowią istotny problem społeczny.

Na terenie Gminy Kalinowo przemoc domowa występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny. W ostatnim okresie, coraz częściej ujawniane są przypadki przemocy. Prowadzone dotychczas działania informacyjne - ogólnopolskie i lokalne - spowodowały zmiany świadomości społecznej i z jednej strony - większej gotowości ofiar przemocy do ujawniania takich spraw, a z drugiej - wiążą się z większym profesjonalizmem przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy. Należy jednak zaznaczyć, że pomimo większej świadomości społecznej, tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwaniu i zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Oszacowanie zjawiska jest możliwe między innymi dzięki procedurze „Niebieskie Karty”.

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Kalinowie przedstawiają się następująco:

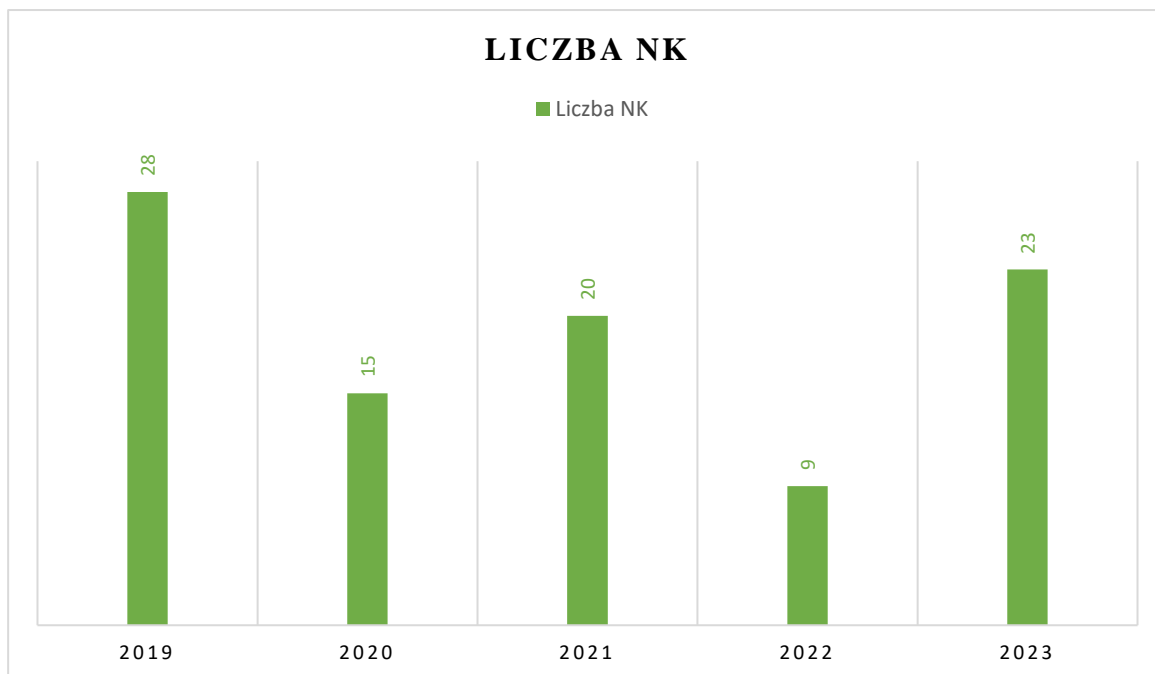
Tabela 1. Przemoc domowa na terenie Gminy Kalinowo

ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ	ROK				
	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba sporządzonych „NK” wszczynających procedurę w danym roku przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów: OGÓŁEM:	28	15	20	9	23
OPS	1	3	3	1	6
POLICJA	27	11	17	8	16
GKRPA	0	0	0	0	0
OŚWIATA	0	1	0	0	1
SŁUŻBA ZDROWIA	0	0	0	0	0
Liczba sporządzonych „NK”-C	28	15	20	9	23
Liczba sporządzonych „NK”-D	22	11	14	3	16
Liczba zakończonych „NK” w rodzinie z powodu ustania przemocy oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	28	23	16	6	14
Brak zasadności podejmowania działań	0	3	2	3	0
Liczba posiedzeń GR	88	48	56	45	90

Źródło: Baza danych Zespół Interdyscyplinarny w Kalinowie

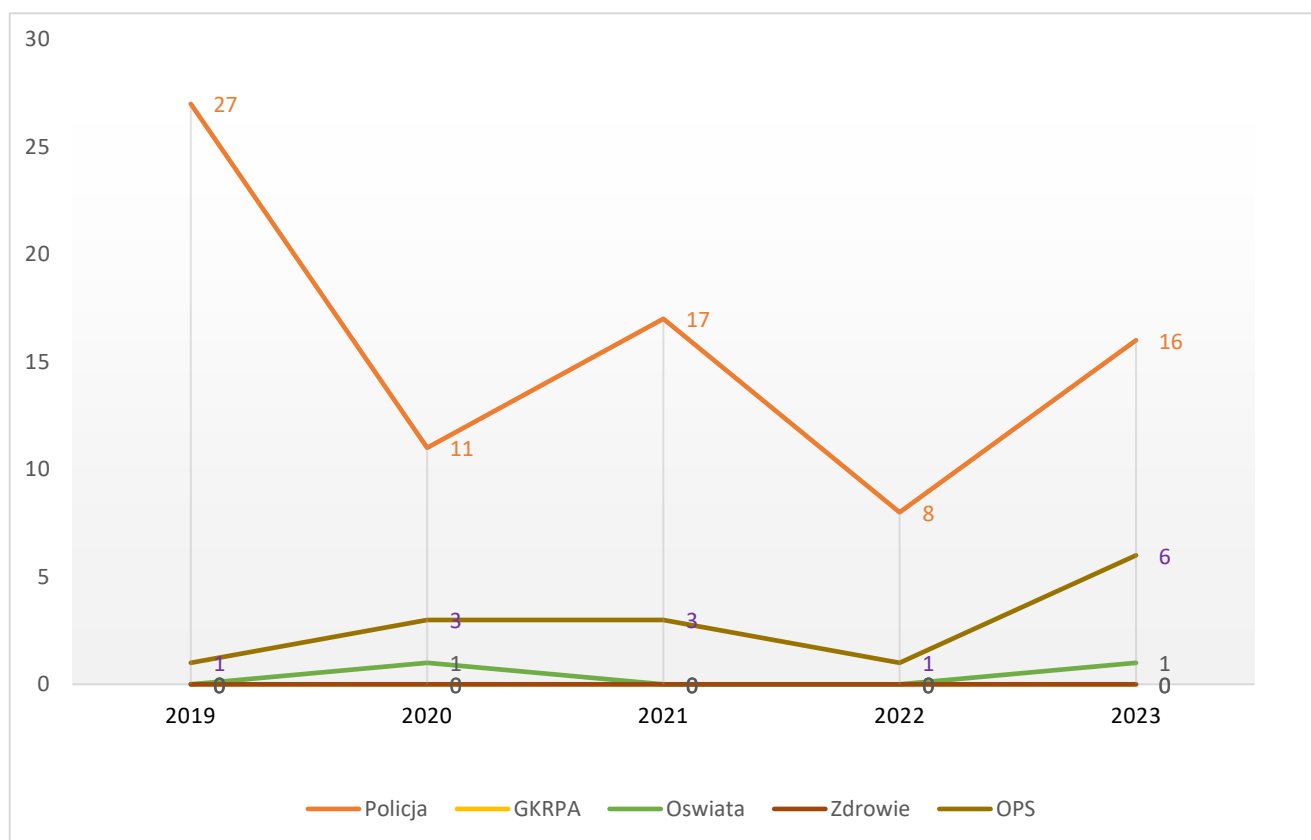
Analizując dane zawarte w tabeli 1, trudno jest określić tendencje, dotyczące liczby sporządzonych formularzy „Niebieska Karta –A” w latach 2019-2023. Widoczne są spore wahania między poszczególnymi latami z naprzemienną tendencją wzrostową i spadkową.

Wykres 1 : Liczba NK ogółem

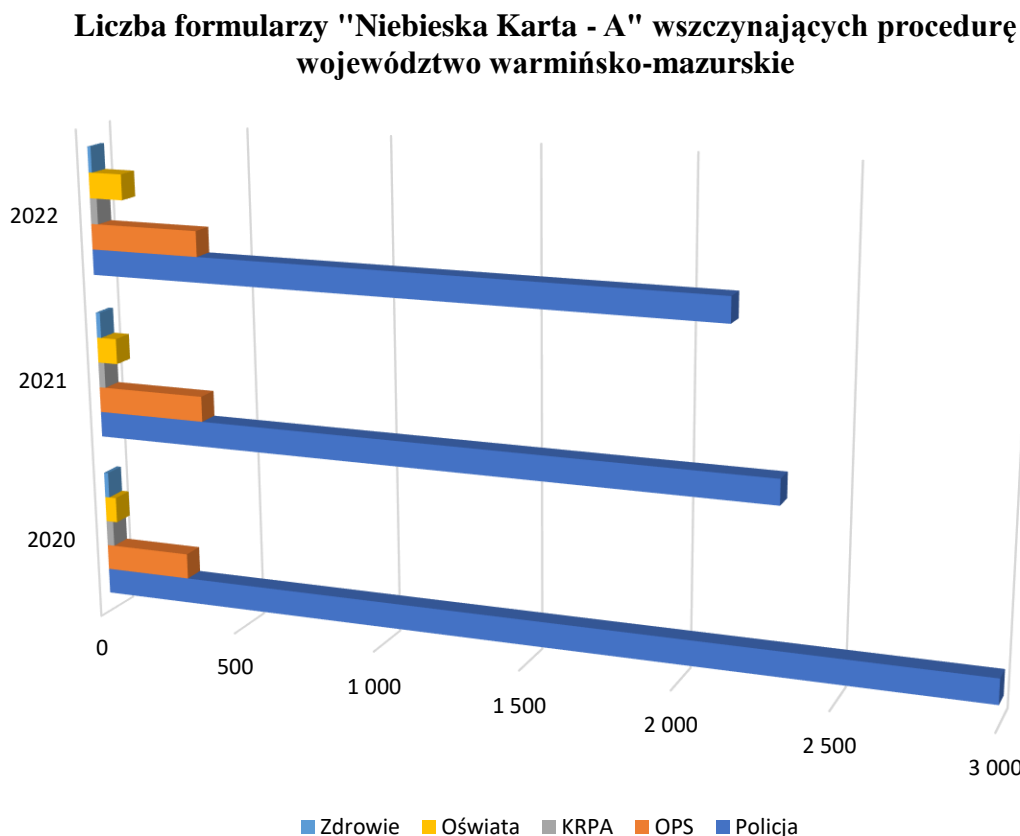
Procedurę „Niebieskie Karty – A” na tle podmiotów, które je wypełniały w Gminie Kalinowo przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2: Procedura NK na tle instytucji w Gminie Kalinowo

Wykres bardzo wyraźnie pokazuje, że na terenie Gminy Kalinowo najczęściej formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnili przedstawiciele Policji. Widoczna jest tendencją spadkową wszystkich „Niebieskich Kart – A” względem roku 2019 r. o 13 formularzy, czyli ponad 46 % mniej kart założono w 2020 r. W podziale na podmioty, które wypełniały „Niebieska Karta – A” na terenie gminy Kalinowo w 2023 r. to Policja wypełniła – 69,56 % formularzy, OPS – 26,08%, Oświata – 4,34 %, natomiast ochrona zdrowia i GKRPA nie wypełniły żadnego formularza „Niebieska Karta – A”.

Wykres 3: Liczba NK Województwo Warmińsko-Mazurskie

Z raportu dotyczącego liczby wypełnionych formularzy „ Niebieska Karta – A” w województwie warmińsko – mazurskim w 2020 roku sytuacja wygląda bardzo podobnie. Liczba wszystkich „Niebieska Karta – A” ogółem wynosiła 3 989, w tym liczba wszczynających procedurę 3 375. Z analizy danych wynika że w 2020 r. w województwie warmińsko –mazurskim wszczęto o 330 procedur mniej niż w roku 2019. Najwięcej w 2020r. formularzy „Niebieska Karta – A” wszczynających procedurę wypełnili przedstawiciele Policji – 88,77%, przedstawiciele OPS – 8,86%, przedstawiciele KRPA – 0,74%, przedstawiciele oświaty – 1,19, przedstawiciele ochrony zdrowia – 0,44 %.

Przemoc domowa w Gminie Kalinowo jako powód korzystania z pomocy społecznej pojawia się dość sporadycznie. W 2023 i 2020 roku żadna rodzina nie była wspierana z tego tytułu, natomiast w 2019 roku była to 1 trzyosobowa rodzina. Może to być spowodowane m.in. niechęcią mieszkańców do ujawniania przejawów przemocy, a także brakiem świadomości, że taki problem w rodzinie występuje. Warto jednak wskazać, że w 2020 roku funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Ełku przeprowadzili na terenie Gminy Kalinowo 837 interwencji, w tym 103 interwencje domowe i wypełnili 34 formularze „Niebieska Karta”, które zostały przekazane Zespołowi Interdyscyplinarnemu. W 2019 roku były to 594 interwencje, w tym 99 interwencji domowych, a w ich efekcie zostały sporządzone NK.

Istotną dysfunkcją społeczną są również uzależnienia. W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów¹. W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

W świetle statystyk GOPS w Kalinowie w latach 2019-2023 corocznie ze wsparcia z powodu alkoholizmu korzystało od 7 do 10 rodzin, natomiast narkomania nie wystąpiła ani razu jako powód udzielania pomocy. Informacji o większej skali problemu uzależnień, a także, omawianego wcześniej, problemu przemocy domowej, dostarczają dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innych instytucji. W 2020 roku w Przychodni Leczenia Uzależnień w Ełku zarejestrowanych było 49 osób uzależnionych od alkoholu, spośród których 4 to kobiety. Systematycznie leczy się jednak mniej niż połowa z nich (21 osób).

W świetle przeprowadzonych badań, rodziny w Gminie Kalinowo najczęściej doświadczają następujących problemów:

- uzależnienie członka rodziny – 76,4% ankietowanych tak wskazało;
- niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta – 60,4%;
- brak stałego zatrudnienia – 52,8%;
- brak pieniędzy na bieżące wydatki – 47,2%;
- zadłużenie rodziny (kredyty, pożyczki) – 42,4%;
- choroba, problemy zdrowotne – 39,6%;
- konflikty rodzinne/małżeńskie – 31,9%;
- złe warunki mieszkaniowe – 22,2%;
- przemoc domowa – 18,1%;
- niepełnosprawność członka rodziny – 17,4%;
- trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem – 17,4%;
- konflikty z prawem członka rodziny – 9,7%.

W opinii jedynie 2,1% osób, które wzięły udział w badaniu, rodziny w Gminie nie doświadczają problemów ani trudności życiowych. Mieszkańców zapytano również o to, jakie dostrzegają negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży. Jedynie 2,1% wskazało, że nie ma zdania w tym zakresie, pozostali dostrzegają następujące zjawiska:

- zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii – 66,7%;
- bezproduktywne spędzanie czasu wolnego – 65,3%;
- alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze – 61,1%;
- utrudniony start w dorosłe życie/brak perspektyw – 53,5%;
- zaniedbania wychowawcze – 49,3%;
- przestępczość i chuligaństwo – 31,3%;
- wyjazdy rodziców za granicę – 17,4%;
- zaniedbanie socjalne (niedożywienie, higiena) – 13,9%;
- przemoc ze strony rodziców/opiekunów – 11,1%.

¹Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/portals?id=112184>.

Uwzględniając powyższe aspekty mieszkańcy, którzy wzięli udział w badaniu, wśród najważniejszych działań jakie należy podjąć w najbliższych latach w celu wsparcia rodzin z dziećmi w gminie, wskazali w szczególności konieczność organizacji zajęć wspierających rozwój dzieci i młodzieży (64,6%), zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (54,2%), działania w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy (48,6%), zapewnienie opieki dla dzieci do lat trzech (45,1%), zapewnienie pomocy psychologicznej (45,1%), potrzebę organizacji zajęć integracyjno-edukacyjnych dla rodzin (36,1%), działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich (31,3%), zapewnienie wsparcia terapeutycznego (30,6%), działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci (25,7%), wsparcie w dożywianiu (18,8%), prowadzenie placówek wsparcia dziennego (16,7%), wsparcie asystenta rodziny (16,7%) oraz organizację grup wsparcia, samopomocowych i rodzin wspierających (12,5%).

VII. Wnioski

W Gminie Kalinowo niezbędne jest wdrożenie działań nakierowanych na pomoc osobom uwięzonym w przemoc w szczególności przez :

1. Wdrożenie programów zarówno profilaktycznych jak i terapeutycznych dla różnych grup osób uwięzonych w przemoc, w tym dla krzywdzonych dzieci.
2. Nagłaśnianie problematyki przemocy domowej w środowisku lokalnym poprzez publikację na stronach internetowych ulotek, plakatów oraz organizowanie spotkań. Wszystkie działania mają prowadzić do zmiany myślenia wśród mieszkańców gminy o osobach doświadczających przemocy, a także do spadku obojętności społecznej na przemoc domową.
3. Edukowanie młodego pokolenia, poprzez podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w zakresie rozpoznawania symptomów przemocy, szukania pomocy w sytuacjach doznawania przemocy oraz kształtowania postaw i tolerancji wobec innych.
4. Prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych do rodziców uwięzonych w przemoc, również w sytuacjach okołorozwodowych w postaci wsparcia specjalistycznego, kierowania do uczestnictwa w terapiach.
5. Udzielanie skutecznej pomocy w sytuacji przemocy domowej przy ścisłej współpracy wszystkich służb, działających w tym zakresie na terenie gminy. Istotne jest stałe doskonalenie osób zaangażowanych w pracę na rzecz osób z problemem przemocy.

VIII. Cele i zadania programu

1. **CEL GŁÓWNY** : Zapobieganie występowaniu problemów przemocy domowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa, wsparcie i ochrona osób krzywdzonych.
2. Obszary oddziaływań oraz cele główne i szczegółowe programu.

ZADANIA PROGRAMU

Obszar : Interwencja i wsparcie w sytuacji przemocy domowej						
Lp.	Cel główny	Cele szczegółowe	Zadania	Odbiorcy/ beneficjenci	Wskaźniki	Realizator zadania
1.	Zapewnienie osobom doznającym przemocy skutecznej pomocy oraz oddziaływanie na sprawców przemocy.	1.1 Podejmowanie działań interwencyjnych wobec osób doświadczających przemocy	1.1.1 Podejmowanie interwencji w sytuacji podejrzenia przemocy domowej w rodzinie	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo.	1. Liczba interwencji, 2. Liczba NK	<ul style="list-style-type: none"> • KPP • Członkowie ZI
			1.1.2 Prowadzenie konsultacji specjalistycznych w sytuacji interwencji, m.in. psychologicznych i prawnych	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo.	1. Liczba instytucji udzielających porad 2. Liczba porad	<ul style="list-style-type: none"> • Psycholog • Prawnik • inni
		1.2 Podejmowanie działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową	1.2.1 odizolowanie sprawców przemocy od osób pokrzywdzonych	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba zatrzymań 2. Liczba nakazów opuszczenia lokalu, 3. Liczba zakazu kontaktów	<ul style="list-style-type: none"> • KPP • KPP • KPP
			1.2.2. kierowanie do programów korekcyjno -edukacyjnych oraz psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba osób skierowanych do program 2. Liczba osób które ukończyły program	<ul style="list-style-type: none"> • Członkowie ZI • PCPR
		1.3 Podejmowanie działań pomocowych wobec osób uwikłanych w przemoc domową.	1.3.1 Długofalowe wsparcie osób doświadczających przemocy domowej (wsparcie socjalne, praca socjalna, poradnictwo itp.)	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba osób które otrzymały pomoc	<ul style="list-style-type: none"> • Pracownik socjalny
			1.3.2 Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego 2. Liczba porad	<ul style="list-style-type: none"> • Psycholog • Prawnik • Pracownik socjalny

Obszar II: Doskonalenie lokalnego system wsparcia

2.	Edukacja i podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy domowej	2.1 Zwiększenie kompetencji i umiejętności specjalistów pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc domową przez organizowanie szkoleń i spotkań	2.1.1 Szkolenie członków ZI	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba zorganizowanych szkoleń 2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach	<ul style="list-style-type: none"> Przewodniczący ZI Przewodniczący ZI
			2.1.2 Spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba zorganizowanych spotkań ZI 2. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> Z-ca przewodniczącego ZI
		2.2 Doskonalenie procedur i polityk dotyczących przemocy domowej	2.2.1 Opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba opracowanych programów, 2. Liczba aktualizacji	<ul style="list-style-type: none"> Sekretarz ZI Sekretarz ZI
			2.2.2 Opracowanie dokumentów usprawniających pracę ZI	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba opracowanych dokumentów, procedur 2. Liczba aktualizacji	<ul style="list-style-type: none"> Sekretarz ZI Sekretarz ZI
			2.2.3 Analiza obszaru przemocy domowej	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba sprawozdań	<ul style="list-style-type: none"> Z-ca Przewodniczącego

Obszar III: Profilaktyka przemocy domowej

3.	Podjęmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	3.1 Działania informacyjne zwiększające wiedzę w zakresie przeciwdziałania i profilaktyki przemocy domowej	3.1.1 Opracowanie i publikacja materiałów informacyjnych dotyczących problem przemocy na stronach internetowych instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy.	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba publikacji na stronie internetowej 2. Liczba instytucji udostępniających informacje	<ul style="list-style-type: none"> • Członkowie ZI wszyscy
			3.1.2 Inicjowanie i prowadzenie działań promujących prawidłowo funkcjonujące rodziny	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba kampanii/festynów 2. Liczba uczestników	<ul style="list-style-type: none"> • Członkowie ZI
		3.2 Działania edukacyjne w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy	3.2.1 Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie rozpoznawania symptomów przemocy, szukania pomocy w sytuacjach doznawania przemocy oraz kształtowania postaw i tolerancji wobec innych.	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba zajęć i warsztatów dla rodziców 2. Liczba uczestników	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe • Placówki oświatowe
			3.2.2 Edukacja rodziców w zakresie wychowania bez przemocy	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba warsztatów 2. Liczba uczestników	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe • Placówki oświatowe
			3.2.3 Realizacja programów profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy.	Osoby zamieszkujące gminę Kalinowo	1. Liczba warsztatów 2. Liczba uczestników	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe • GKRPA

IX. Zakładane efekty realizacji programu

Realizując działania zawarte w Gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2029 zakłada się osiągnąć następujące efekty:

1. Zwiększenie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem poprzez rozpowszechnianie wśród lokalnej społeczności materiałów edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie, dostarczanie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie, umieszczanie informacji na stronach internetowych, organizowanie zajęć edukacyjnych w szkole dotyczące zachowań agresywnych wśród młodzieży.
2. Zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy, jak i poradnictwa specjalistycznego zarówno dla osób doznających przemocy domowej, jak i dla osób stosujących przemoc,
3. Ograniczenie zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin mieszkających na terenie gminy Kalinowo poprzez realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.
4. Zwiększenie kompetencji zawodowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej pracowników i przedstawicieli służb, jednostek i organizacji pracujących z osobami doznającymi przemocy jak i z osobami stosującymi przemoc.

X. Realizatorzy programu

1. Urząd Gminy w Kalinowie;
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kalinowie;
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kalinowie;
4. Szkoła Podstawowa w Kalinowie;
5. Szkoła Podstawowa w Borzymach;
6. Szkoła Podstawowa w Pisanicy;
7. Szkoła Podstawowa w Sypitkach;
8. Rewir Dzielnicowych w Kalinowie.
9. Służba zdrowia
10. Inne jednostki działające na rzecz przeciwdziałania przemocy.

XI. Finansowanie programu

Źródłem finansowania Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2029 są:

1. Budżet Państwa
2. Budżet Gminy Kalinowo
3. Inne źródła zewnętrzne, w tym środki poza budżetowe.

XII. Monitoring

Monitorowanie Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2029 będzie prowadzone przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Kalinowie na podstawie informacji uzyskanych od realizatorów programu. W ramach monitoringu będzie co roku sporządzane i przedkładane sprawozdanie z realizacji programu. Uzyskane informacje w ramach prowadzonego monitoringu umożliwią wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań naprawczych. Zdobyte w ten sposób informacje będą również punktem wyjścia do planowania działań w przyszłości.

XIII. Podsumowanie

Przemoc domowa może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy status materialny. Żaden człowiek nie może być jednak na nią skazany. Przed wykorzystywaniem czy znęcaniem ze strony bliskich osób można się ustrzec między innymi poprzez wczesne reagowanie na pierwsze symptomy kryzysu. Z przemocy można wyjść, trzeba tylko przerwać milczenie, zwrócić się po pomoc do specjalistów i konsekwentnie realizować opracowaną wspólnie z nimi strategię powrotu do normalnego życia. Efektywność działań na rzecz osób doświadczających przemocy jest przejawem współpracy instytucji, którym bliska jest problematyka przemocy domowej. Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2029 przyświecać będzie potrzeba pełnego zaangażowania i współpracy wszystkich instytucji, których efektem będzie podejmowanie oddziaływań zarówno na osobę doznającą, jak i stosującą przemoc.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2021 r. poz. 1249 ze zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Aktualnie na terenie gminy obowiązuje Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 – 2026, przyjęty uchwałą nr XXVI.180.2021 r. z dnia 26 marca 2021r. W związku z nowelizacją ww. ustawy wprowadzoną ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535), konieczne jest przyjęcie przez Radę Gminy Kalinowo Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2029 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.